

Згадка за Маркіяна Шашкевича во вічную єго пам'ять

Микола Устиянович

Кому язык свій, своя земля мила,
Тот жалям нашим не подивує.
Три яри-м глядав, ожидав три яри,
Чи яка цвітка пораночком мая,
Хотяй маленька, смиренна, дрібная,
Блідного личка, независной твари,
Не взійде на твоїм гробі;
Або звук струни сумраком вечернім,
Ударен скромно братньою рукою,
З-над Дністра, Сяну родимцям сіверним
Гомоном жалю, журною думою
Не подасть вістки о тобі.
Но дармо-м глядав і ожидав дармо,
А в серці гадка, лице паленіє:
Де ж руські діти?.. Надармо, надармо
І третьою яри сонце вечеріє,
А за тя ніхто не скаже!
Ніхто сусідам вісті не дасть знати,

Якоє серце земля привалила,
За яким сином плаче руська мати,
І на хрест святий, де твоя могила,
Віночка ніхто не зв'яже!..
А ти почесі, пам'яті і згадки,
О Маркіяне, так достоїн всюди!
Оден з-меж тільки руських чад громадки
Припав-єсь серцем матері до груди,
До руської землі, коханки;
І, залишивши сусідські ниви,
На власній дикій, відвічній пустири
Цвіту і воні глядав-єсь сквапливе
На благовісник безнадійной яри
Для красной діви Дністрянки.
Як рання зіздка на неба востоді,
Що ясній днинці досвіт розвиває,
Як воздух мая, що по земнім стоці
Радість, довольство, життя вигріває
Очарованя світ милий, —
Так ти жаркою чувств твоїх весною
Дихнув утіху в наші оболони,

Так ти лучею зіздовчки ранньою
Розсвітом шибнув попід небосклони,
Дністровій днинці тоскливій.
Єдина гадка була в серці твоїм,
Гадка, якую меж мира товпами
Ангел завіта ясным крилом своїм
В груди молодця заледво віками
Возбудить і в жизнь, і в силу;
Гадка блаженна, небесная, свята,
Зірочка світу, честі, долі, миру,
На руськім небі, де темна затрата
І чад останки, і прадідну віру,
І мову губила милу.
В тій гадці жив-єсь, віддихав-єсь нею,
В ній твоє щастє, печалі, надії,
Снів наповиди, і радощі з нею,
І тая тоска, в котрій боліє
Піснь твоя золотокрила:
Як ова птиця, що так без устанку
То раз сумує, то знова співає,
І знов весела, і знова думає,

То вечерами, то в просоню ранку,
Яко би в пісні умерти хотіла.
Тямлю ще добре, — бо якими ж літи
Хвильочки тії мож запам'ятати? —
Коли-сь яв думи нашії нам піти
І руської мови красу розвивати
В ясненьких барвах і силі,
Що ще донині тяжкими судьбами,
Сльозою плече свої немовлята,
Як би від бога і людей заклята
Думати глухо літами, віками
На німій чорній могилі.
Тогди, о боже! як же то жаріла
Блідність уст твоїх, палало личенько,
Жалем, думою душа розгоріла,
В небесні двори далеко, бистренько
Несла гадочки печали.
І мольби несла за Галича-неньку,
За її тоскаво задумчиві доні,
За сини милі, цвіт, красу давненьку,
Що днесь в сестричній яліє короні,

Відломок народної хвали.

А нам як любо, як солодко було

Той рідим голос руським серцем пити!

В яким дитятко дні щастя проснило

І в яким нині так солодко снити,

Мов медом віє дуброва;

І де так мило душу колисати,

Азбуку гадок, чувства і подоби,

Грудьми поєну матерної утроби

З безодні серця на світ розвивати,

В цвіточках пісні і слова.

А днесь... о братя, розбилися стіни

Красного серця, душі величавой!

Змовкли груди, чувства оніміли,

Загасло сонце зрінички тоскавой,

На устах печать холодна!

Ніт Маркіяна, молод соловія,

Пророка честі, слави предитечі!

Розбилися стіни, загинула надія.

З вихром, що в поле сухим листом мече,

Яр пошуміла народна.

Судьбо небесна! Чи ж руській дитині,
Тій нещасливій сироті на світі,
Що в глухій сонце узріла годині,
Німій і темній зістатись навіки?..
І мов за тяжкую злобу,
По трудах тільки і тільки недолі
На цур ся своїм сестрицям лишити?
І залюбившись в духовій неволі,
Сором жебрачий на чолі носити,
Прочуняти свою добу?!..
Ото могила!.. Хто ж днесь так довольно
Гадочки наші волшебними руки
Роздзвонить любо, красаво, удольно,
В м'ягенькі, гладкі, плеканії звуки?
Хто сором зірве нам з груди?
А его мати руськая родила,
З думочок руських колиску звивала,
Руськое серце під головку клала,
Руськими гадки, душею поїла,
Кормила руськими груди!..
О Маркіяне, небесний звістуне!

Будь-кудась нині на воздухах хмари,
Чи в лучах сонця, чи в полисках луни,
Чи в зорі ранній, чи вечірній згари,
Чи в зіздах світа границі,
Я нині смутно на твій гріб ставаю,
І на хрест божий, мира упованя
Печальну думу, жаль мій возвіщаю,
Братнії сльози, матерне риданя
І згадку руськой землиці.
О приими радо, приими, друже милий,
Сей первіснчок моего думаня!
Твоє то зерно, твій труд печаливий,
І в дар печальний вірна чувствованя
Тобі го назад складаю.
І тим не дбаю, аж ся хто поглумить
З товпи враждебной над тими сльозами:
Знайдеться серце, що мя порозумить,
І над Лабою, над Порогами,
І там на стінах Дунаю.